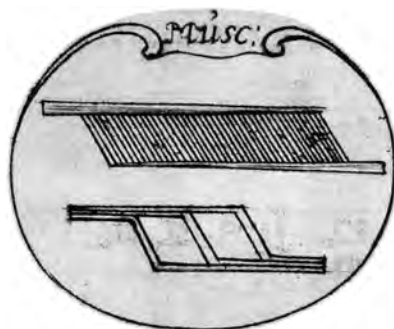

Digitalt særtryk af
FUND OG FORSKNING
I DET KONGELIGE BIBLIOTEKS
SAMLINGER

Bind 51
2012

With summaries

KØBENHAVN 2012
UDGIVET AF DET KONGELIGE BIBLIOTEK

Om billedet på smudsomslaget se s. 57.

Det kronede monogram på kartonomslaget er tegnet af
Erik Ellegaard Frederiksen efter et bind fra Frederik 3.s bibliotek

Om titelvignetten se s. 167.

© Forfatterne og Det Kongelige Bibliotek

Redaktion: John T. Lauridsen

Redaktionsråd:
Ivan Boserup, Else Marie Kofod,
Erland Kolding Nielsen, Anne Ørbæk Jensen,
Stig T. Rasmussen, Marie Vest

Fund og Forskning er et peer-reviewed tidsskrift.

Papir: Scandia 2000 Smooth Ivory 115 gr.
Dette papir overholder de i ISO 9706:1994
fastsatte krav til langtidsholdbart papir.

Grafisk tilrettelæggelse: Jakob Kyril Meile

Tryk og indbinding: SpecialTrykkeriet, Viborg

ISSN 0060-9896
ISBN 978-87-7023-093-3

REVOLUTIONENS MORGENRØDE

Kinesiske plakater i Det Kongelige Bibliotek

AF

BENT LERBÆK PEDERSEN

I januar 1978 stod en dansk student på Nanjinggaden i Shanghai foran en stor boghandel. Indenfor i butikken havde man udstillet en del plakater med datidens politiske billeder og slogans. Studenten, den nuværende seniorforsker ved Det Danske institut for Menneskerettigheder, Hatla Thelle overvejede om hun kunne anvende plakaterne som et grundlag for en universitetsopgave om folkeopdragelse. Hun tog en hurtigt beslutning og købte 125 plakater med varierende indhold – lige fra rent politisk propaganda til svømmeinstruktioner.

Fig. 1. "Alle revolutionære folk i verden ønsker af hele hjertet den røde sol, formand Mao, et langt liv!". Titel både på kinesisk og mongolsk. Hohhot, 1969. (OA 102-2007-pl. 2).

Opgaven blev aldrig til noget, men plakaterne blev senere sendt til *Orientalisk Afdeling* på Det Kongelige Bibliotek efter aftale med daværende fagreferent i kinesisk, Kirsten Rønbøl Lauridsen, der købte plakaterne af Hatla Thelle for omkring 800 kroner.

Venskabsforbundet Danmark-Kina bestyrede engang "Kinabutikken", hvor der bl.a. blev solgt porcelæn, bøger og plakater. I 1990'erne gik forretningen ganske dårligt, og forbundet endte med at lukke butikken ved udgangen af maj 1998. Venskabsforbundet tilbød Det Kongelige Bibliotek deres restlageret af plakater og 58 grammofonplader. Grammofonpladerne bestod af et par af Mao Zedongs taler, revolutionsange, populære folkeviser, musik fra revolutionsoperaer og revolutionsballetter udgivet fra 1960 til 1978. Blandt plakaterne var der flere eksemplarer af samme tryk helt op til atten stykker. I alt var der 125 forskellige plakater, hvoraf syv var de samme som i købet fra Hatla Thelle. Plakatsamlingen indeholdt også Venskabsforbundets egen reklameplakat og en belgisk plakat fra 1972/3, der fejrer at Kina blev permanent medlem af sikkerhedsrådet i Forenede Nationer. Denne samling blev indlemmet i biblioteks *Kort- og Billedafdeling* (KOB).

I 2004 fik biblioteket et tilbud om at købe ti kinesiske plakater trykt mellem 1961 og 1976 af *Galerie Bork* ved Jens Bork. Tilbuddet blev accepteret, og i de følgende år 2005 til 2007 og i 2010 blev der yderligere indkøbt 167 plakater af ham. Jens Bork havde købt plakaterne i Kina i de samme år, som de blev erhvervet af biblioteket. Disse plakater dækker årene 1951 til 1983 og de blev indlemmet i *Orientalisk Samling* i *Orientalisk og Judaistisk Afdeling*. I år 2012 købte biblioteket yderligere 38 plakater fra en anonym person gennem Jens Bork.

Bibliotekets kinesiske plakatsamling består således af i alt 458 plakater med forskellige design og 278 dubletter. Omkring 50 plakater, der kommer fra Venskabsforbundet Danmark-Kinas butik er blevet klæbet op på hvidt lærred for at forøge deres holdbarhed.

Nogle af plakaterne udgør serier og de kan indeholde op til 24 enkelte tryk med hver deres eget indhold. F.eks. er der en serie om luftforsvar, og serien var beregnet til de mongolsk talende kinesere, da plakattekstene både er på kinesisk og mongolsk

Nogle serier består af to til fire plakater, hvor sekvensen er angivet med et nummer. Serien kan vise en fortælling med seks til otte små billeder på hver plakat. Nogle få serietryk på et til fire ark er ikke komplette, da der kan mangle et, to eller tre ark. Der blev også fremstillet store vægplakater bestående af flere dele, som blev klistret sammen.

Fig. 2: Forskellige folkeslag synger revolutionære sange. Første plakat i serien: "Bil- leder med folkets luftforsvar" udgivet af forsvarskommissionen i Det Indre Mongoliet. Hohhot, 1973. (OA 102-2006 pl. 1).

I samlingen er der et eksempel som er sammensat af tre delplakater. Den viser formand Mao Zedong stående foran det kinesiske flag og nogle bygninger, som er vigtige i den kinesiske revolutionshistorie. Disse bygningsværker er placeret på hver side af Mao i et imaginært landskab med lysende solstråler i baggrunden.

Fig. 3. "På det oprørte hav lader vi os styre af en rorgænger – ligesom vi støtter os på Mao Zedongs tanker i revolutionen". Beijing, 197?- (OA 102-2007. pl. 19).

Kinesiske plakater har sædvanligvis gode trykoplysninger og ofte er der også angivet et trykkeår. Ca. 25 % af samlingens plakater er dog udaterede, men i de fleste tilfælde kan de dog placeres i et årti eller til et bestemt år pga. emnet og det påtrykte slogan. De fleste plakater stammer fra 1970erne med 370 tryk. 1960erne er repræsenteret med 74 plakater, mens der kun er ni fra 1950erne og fem fra 1980erne. 1973 er det år som er bedst repræsenteret med hele 158 forskellige design.

I årene 1936 til 1948 var Yan'an område in Shaanxi provinsen center for kommunisterne i deres kamp mod dels japanerne og dels det nationalistiske styre under Chiang Kai-shek (Jiang Jieshi) (1887-1975). I 1942 indledte Mao Zedong en serie taler om den korrekte socialistiske levemåde, og i maj samme år talte han om den rolle som litteratur og kunst skulle spille i et socialistisk samfund. Hovedessensen af disse taler var at litteraturen og kunsten skulle tjene folket i en form som folket kunne forstå – abstraktioner og komplicerede fremstillinger var bandlyst.¹ Mao Zedong kendte til den sovjetiske kunst, hvor den rea-

¹ Mao Zedong: Talks at the Yanan forum on literature and art: *Selected works of Mao Tse-Tung*, vol. 3, 1967 s. 74-98.

listiske stil blev anvendt. Kinesiske intellektuelle og kunstnere havde desuden fra begyndelsen af 1930'erne selv startet en bevægelse med udviklingen af en ny træsnitstil, hvor motiverne var sociale og politiske. En af bevægelsens hovedideer var, at det var kunstneren selv, der valgte motiverne og producerede træsnittene. Dette var et opgør med den traditionelle kinesiske træsnitskunst, der var baseret på en slags samlebåndproduktion, hvor mange håndværkere var involveret i fremstillingen af træsnittene. Blandt ophavsmændene af bevægelsen var lægen og kulturpersonligheden Lu Xun (1881-1936). Kunstnerne hentede især deres inspiration fra de tyske ekspressionistiske sort/hvide træsnit. Både Mao Zedong og mange kunstnere i kommunistisk tjeneste hentede ligeledes inspiration i det kinesiske farverige traditionelle "Nytårstryk" (年画 nianhua).

Efter den kommunistiske magtovertagelse 1. oktober 1949 kunne partiet starte en massiv produktion af politisk propagandamateriale for at udbrede socialismens fortræffeligheder. Allerede i slutningen af

Fig.4. "Massernes korporative butik", signeret af Su Jian, fra en samling af nytårstryk for året 1950 udgivet af Rongbao zhai i Beijing, 1950. (OA 102-1996-683/Mus).

1949 havde man produceret nye Nytårstryk med socialistisk indhold. Trykkene havde realistiske gengivelser af motiverne, og de var trykt i mange og klare farver. Motiverne byggede til dels på de traditionelle Nytårstryk i den fortællende stil bl.a. med scener fra populære folkelige operaer og dels var motiverne påvirket af sovjetisk realisme. De nye Nytårstryk havde den samme størrelse som de traditionelle tryk.

Man fortsatte at producere de nye Nytårstryk med politisk og socialt indhold ved siden af fremstillingen af plakater i stor format. Plakaterne var oprindeligt bestemt til at hænge på offentlige steder inde som ude, mens Nytårstrykkene var beregnet til udsmykning af hjemmet. Senere blev dog en del af plakaterne købt af almindelige borgere og ophængt sammen med Nytårstryk i hjemmene.

I begyndelsen af 1950'erne kom der en stor produktion af plakater i gang. Partiet fik oprettet produktionsenheder i en del forlag, hvor de største af dem var placeret i Shanghai, Beijing, Hangzhou og Shenyang. Produktionen af plakater udviklede sig til at blive en masseproduktion, f.eks. blev der i årene 1954 til 1966 formgivet mere end 2.750 forskellige design og trykt i ca. 75 millioner eksemplarer.² Plakaterne blev bestilt af arbejdsenheder eller partiet, som ønskede at udbrede et budskab eller en information. Redaktionsgruppen af plakatafdelingerne i forlagene udpegede så de kunstnere og tekstforfattere, der skulle komme med forslag til udformningen af illustrationen og titlen. Hvis plakats slogan ikke var givet på forhånd skulle dette også udformes. Udformningen kunne gå meget stærkt, hvis partiet havde brug for at sprede et nyt budskab hurtigt. Dette kunne ske indenfor ti timer, lige fra et udkast til design af billede og slogan, til godkendelse og til trykning.

Der var tre typer af plakatkunst. Den første, som var nært forbundet med Nytårstryk-stilen, blev udformet af en eller flere kunstnere på stedet – et unikt design. Den anden var en reproduktion af et allerede eksisterende kunstværk påført et politisk budskab – kaldt 画片 (Huapian = billedstykke). De gengivne kunstværker var som regel oliemalerier eller tuschtegninger, hvor den nationale romantiske stilart benævnt 国画 (Guohua = "Landets billeder") var meget populær. Det tredje var gengivelse af fotografier med tilhørende tekst, og der er kun 17 eksempler på dem i samlingen. Nogle få fremviser en blanding af fotografier og tegninger, og de kommer mest fra slutningen af 1960'erne og begyndelsen af 1970'erne. Mere udbredt var gengivelsen af malerier, der

² Stefan R. Landsberger & Marien Van der Heijden: *Chinese posters – The IISH-Landsberger collections*, 2009, s. 12

var baseret på fotografier, specielt når man skulle vise portrætter af fremtrædende personer.

Man brugte gouache-teknikken i fremstillingen af de unikke plakativærker, og de fik påført klare farver og slogan. Sloganene var for det meste placeret foroven eller forneden, udenfor selve billedfladen. Nogle plakater havde dog slogan inde i selve illustrationen, men det var placeret på en sådan måde at det ikke forstyrrede billedets budskab. Undertiden anbragte man også tekster som en naturlig del af billederne, enten i form af skilte og propagandabannere eller i form af slogans placeret på tomme flader i billedværket, gerne i den tomme luft. Hovedparten af plakaternes tekst var gengivet med forenkledede kinesiske tegn i den officielle stilart 楷书 (Kaishu) i en nærmest maskinkantet udformning. Kun ganske få plakater gengiver teksten i kalligrafisk stil. Et eksempel på det er citater af Mao Zedong eller hans digte, da de ofte er gengivet i Maos egen håndskrift. Nogle plakater der var beregnet til at blive ophængt i et område beboet af minoriteter havde både de kinesiske tegn og de lokale skrifter f.eks. tibetansk og mongolsk. I begyndelse af 1970'erne ser man desuden slogan oversat til engelsk, fransk og tysk side om side med de kinesiske tegn. I ganske få tilfælde står der kun en tekst på et vesterlandsk sprog.

I princippet findes der to plakattyper med hver deres budskab. Der er de rene politiske og sociale emner, propaganda 宣传画 (Chuanxuanhua), og de nyttige og almen opdragende informationer 消息画 (Xiaoxihua). Det Kongelige Biblioteks samlinger omfatter mest propagandaplakater, mens der kun findes få af de politisk mere neutrale emner. Et eksempel af den sidstnævnte type er akupunkturplakater. Akupunktur er et særligt kinesisk lægevidenskabeligt system og i samlingen er der instruktionsplakater om akupunktur med seks forskellige motiver. Selv under Kulturrevolutionen (1966-1976) blev plakater med akupunktur udgivet flittigt, måske fordi man ville vise folket i Kina og omverdenen, at akupunktur var en unikt og vigtig kinesisk medicinsk videnskab. Et andet eksempel af informationsplakater udgivet under Kulturrevolutionen var et verdenskort, som var tegnet efter vestlige geografiske principper udgivet i maj 1971. Andre eksempler på almenyttige informationer dækker emner som hygiejne, bakterier og smittefarer men også forklaring på magnetisme, funktionen af et vandrensningsanlæg og opbygningen af et olieraffineri. Undervisningsplakater for skrivemetoder, svømning og legemsøvelser i Taiji og en serie om graviditet og fødsel udgør den største del af informations-

plakaterne i samlingen. Der er i alt 54 stykker af informationsplakater i samlingen.

Årene 1950-1965 (40 eksemplarer)

Der er kun 40 plakater fra denne periode i samlingen. Den tidligste egentlige plakat er fra september 1950 og består bare af et sort/hvidt portrætfoto af premierminister Zhou Enlai (1898-1976). En plakat fra 1951 fortæller om Kinas venskabspagt med Sovjetunionen fra 1950. Den består af 13 fotografier næsten udelukkende fra Sovjetunionen, bl.a. af Mao Zedong i Moskva i februar 1950. Formgivningen af plakaten er ret primitiv, da den består af fotografier, der er tintet grønne. Fotografierne er gengivet i forskellige størrelser og de er omgivet af forklarende tekster. Plakatens titel er skrevet i gulbrun på rød baggrund og der er traditionelle kinesiske vinduessprosse-dekorationer for hver ende af titelfeltet. Til at balancere titelfeltet har man placeret en rød bjælke forneden dekoreret med en kompliceret à la grecque bort, hvor der er anbragt stjerner i midten. I centrum af plakaten er der en medalje med Stalins og Mao Zedongs profiler og en hyldest til pagten skrevet af Mao Zedong og gengivet i Maos egen kalligrafi i rødt. Resten af teksterne er tintet grønne ligesom fotografierne. Billederne viser vigtige episoder fra venskabet mellem de to nationer fra oktober 1949 til februar 1951. Plakaten er udgivet i december 1951 i anledningen af toårsdagen for underskrivelsen af venskabspagten den 14. februar 1950. Under billedet fra underskrivningsceremonien ses datoen 1952, februar 14.

En anden type plakat, hvor udgangspunktet for udformningen er en tegneserie, stammer fra 1952. Gennem 13 illustrationer belyses plakatens budskab både på det praktiske plan og det ideologiske plan. Plakaten har illustrationerne i farver og hovedteksterne i rødt. Tilsyneladende er budskabet et praktisk: nemlig at undgå og udrydde skadedyr og insekter på landet, her i en landsby, som titlen antyder: 鄉村環境衛生 (Landsbyens hygiejne situation). Men en anden tekst placeret langs kanten til højre antyder at det også er en kamp mod imperialistiske amerikanske bakterier, dvs. man skal bekæmpe amerikanerne. Udgivelsen af denne plakat skete under Korea-krigen 1950-53, hvor kinesiske "frivillige" hjalp nordkoreanerne mod fjenden (= USA).

Som tiden gik, fik plakaterne en mere fuldendt udformning. Forlagene valgte undertiden at gengive et maleri eller en tuschtegning,

hvor kun titlen på plakaten og placeringen af den var den egentlige formgivning. For at understrege Kinas gode forhold til Indien blev et maleri i realistisk stil gengivet som en plakat med første tryk fra november 1954. Maleriet viser den kinesiske statsminister Zhou Enlai (1898-1976) og den indiske statsminister Pandit Jawahardal Nehru (1889-1964) i en langsomt kørende rødbrun bil på vej væk fra Taj Mahal gennem en tiljublende menneskeskare. En ramme i papirets farve går hele vejen rundt om billedet, og øverst står titlen i røde tegn, som i oversættelse fortæller: "Zhou Enlai besøger Indien". Arrangementet med en papirfarvet ramme omkring plakaternes motiv blev meget almindelig. Efterhånden blev den nederste ramme bredere end de andre og den blev udfyldt med det ønskede slogan – plakaternes budskab.

Samlingen har tre portrætter i halvfigur: en infanterist, artillerist og en jagerpilot. Plakaterne er udgivet i oktober 1958. De er opbygget ved hjælp af fotomontage, og skal understrege Kinas faste beslutning om at forsvare fædrelandet. Alle tre plakater har en almindelig papirfarvet indramning, med en bred ramme forneden, hvor budskabet er trykt i rødt. Billedet med artilleristen har en yderlige finesse ved at lade hånden, der holder den nederste del af en luftværnsgranat, gå lidt udenfor billedes ramme, således at hånden er placeret mellem de to første tegn (i oversættelse): resolut og slå. Hele sloganet lyder i oversættelse "lad os resolut slå banditterne i luften". Tegne på de tre plakater er nu gengivet i den forkortede udgave, hvilket man ikke så før 1955. Siden slutningen af 1800-talet havde en del kinesiske sprogforskere arbejdet med at forenkle de kinesiske tegn eller skabe et alfabet, som skulle erstatte de traditionelle tegn. Det lykkedes ikke at afskaffe tegnene, og det kommunistiske styre endte med at videreudvikle forenklingen af tegnene fra midten af 1950'erne. Hovedparten af den kinesiske befolkning var analfabeter i 1949, og det skulle der gøres noget ved. Efter 1955 kommer der flere og flere tegn i forenklet udgave og de bliver også anvendt på plakater.

I februar 1958 startede Mao Zedong en kampagne for at øge industrialiseringen og kollektiviseringen i et hurtigt tempo. Kampagnen blev kaldt 大跃进 ("Det store spring fremad"). Den varede til 1961 og blev en katastrofe. Mange millioner mennesker døde som følge af den førte politik som bl.a. medførte hungersnød. De tre plakater med soldater var afgjort en del af propagandaen om det stærke og fremgangsrighe kommunistiske Kina. Andre plakater fra 1958 viser et mere idyllisk billede af livet på landet, ganske givet for at fremstille fordelene ved

det kollektive landbrug frem for det privatejede landbrug. I samlingen er der to eksempler på dette i farverige udgaver. Det ene af dem viser to piger, der vander en hyacint i et drivhus. Den anden plakat viser en gruppe af kvinder, en pige og dreng, der plukker æbler i en frugtplantage. Begge plakater gengiver realistiske malerier, der fremhæver de unge menneskers samarbejde. Dette er et symbol på fremtidens socialistiske samfund. Plakaten med frugtplantagen har yderligere to funktioner: en som information om frugter, der kan dyrkes, og en anden, hvordan man skal skrive kinesiske tegn. Under billedet ses først fire slags frugt: æble, pærer, druer og en fersken og dernæst en del fra et øvehæfte med en delstreg, der anvendes i flere tegn. Denne plakat er nummer fem af en serie.

Der er en hårfin balance mellem ønsket om at videregive informationer eller instruktioner og propaganda. En plakat fra 1960 viser en ung mand gøde en rismark og i baggrunden ses en ung kvinde sprøjte insektgift. Kvindens placering hentyder til at manden har den dominerende rolle i samfundet. Teksten er i hvidt og placeret inde i selve billedet øverst til venstre i samme plan som den unge kvindes sprøjte

Fig. 5. "Fodring af høns". Guohua-maleri af Zhang Shijian (1926-). Shijia zhuang, 1961. (OA 102-2006-pl. 13).

og overkrop. Plakaten gengiver en akvarel, hvor farverne er holdt i nedtonede nuancer af den grønne rismark og de hvide, brune, sorte og røde klæder og redskaber. Her ses et ønske om at fortælle hvor vigtigt det er at udrydde insekter og at gøde afgrøderne for at få en stor høst. Tidspunktet for udgivelse af plakaten var under kampagnen om at "springe frem" i produktionen, men situationen var langt fra at være idylliske som afbilledet i plakaten, da store dele af landet led under hungersnød.

Det var tydeligvis vigtigt at idyllisere hverdagen i den tidlige del af 1960erne for mange plakater gengiver malerier, hvor børn og unge vises i romantiske situationer. Det kunne være børn der leger, reparerer tøj eller fodrer høns. Udgiverne valgte to typer af maleristile til disse plakater. Den ene af dem følger den vestlige akvarelstil, mens den anden repræsenterer den nationale kinesiske akvarelstil, der er udviklet af det traditionelle tuschmaleri med vandfarver. Denne stil kaldes for 国画 (Guohua = Nationens maleri) og bliver den nationale stil, der blev betragtet som den rigtige stilart og fik tillagt symbolsk betydning for det gode socialistiske liv.

Plakater med soldater i diverse positioner blev stadigvæk udgivet i den tidlige del af 1960erne. En del af dem var gengivelser af oliemalerier mens andre blev fremstillet som fotomontager som f.eks. plakaten, hvor en officer står foran en tavle og underviser officersaspiranter i marxismen. I 1962 var livet i Kina vendt tilbage til mere normale tilstande, så det var vigtigt for Mao Zedong at understrege sin særlige position i det politiske liv, selv om andre i partiet fik mere indflydelse end tidligere. Hans status blev bl.a. illustreret gennem plakater, hvor man enten gengav et citat fra Mao Zedong i egen kalligrafi (som f.eks. "Lad os udvikle revolutionens tradition og kæmpe for større mål") eller man lod et portræt af Mao Zedong være synlig i baggrunden af et billede. Den sidstnævnte form kan ses i én af samlingens plakater, hvor en gruppe soldater marcherer med fremadrettede geværer i forgrunden, mens et emblem af Mao Zedongs hoved toner frem over dem på en baggrund af smældende røde faner.

Ind og imellem blev der også produceret mere amatøragtige plakater som f.eks. en fra 1960, der understreger den "evige" kamp mod amerikanerne. Plakaten er udgivet af den kommunistiske ungdomsorganisation og viser dels gennem 16 sort/hvide fotografier og dels gennem en tekst protester både i Japan og Kina mod den militæralliance mellem Japan og USA, der blev indgået i januar 1960. Fotografierne

er blåtintede, hvilket man ser gentaget senere på amatør fremstillede plakater fra 1967 og 1968. Teksterne er placeret ved fotografierne i en ubalanceret opstilling, som man mere forbinder med en avisside end med en effektiv propagandaplakat. Denne plakat er henvendt til udlændinge, da teksterne kun er på engelsk.

Udviklingen af samfundet efter "Det Store Spring fremad" fortsatte i et roligt tempo. Dette afspejlede sig også i plakater, der dels viste glade børn og voksne i idylliske landlige omgivelser og dels angav en revolutionær ånd. Motiverne koncentrerede sig om at vise de gode resultater af et socialistisk liv eller det gode samspil mellem medlemmerne af det socialistiske samfund.

Fig. 6. "Lotusplantning" Maleri i 'Nytårstryk stilen' af Zhao Xinfang (1927-). Shijia zhuang, 1964. (OA 102-2006-pl. 14).

Kombinationen af revolutionær ånd og en idyllisk situation kunne f.eks. etableres ved at lade børn studere en revolutionshelts gerninger i smukke romantiske omgivelser. En sådan helt er Lei Feng, der gennem sine handlinger viste sig som en selvopofrende og beskeden soldat, der kunne benyttes som et forbillede for de unge i Kina. Efter hans død i

Fig. 7. "Dræb Guo Zaidao, der med sine usle handlinger ofre vor martyrs ånd". Guo Zaidao (1909-1993) var en general, der militært gik imod rødgardisternes udskjelser i Wuhan juli 1967. (OA 102-2005-pl. 1).

1962 blev der allerede i 1963 sat en kampagne i gang med navnet "Lær af kammerat Lei Feng". Figuren Lei Feng blev også senere taget frem som et forbillede i diverse politiske episoder.

I slutningen af 1965 følte Mao Zedong at samfundet bevægede sig i borgerlig retning, så han tog de første skridt til at tilbageerobre magten i centralkomiteen i det kommunistiske parti. Igen mente han at dette kunne lade sig gøre med drastiske skridt, og han mobiliserede i august 1966 store masser af unge studerende, arbejdere og en del bønder til at fremføre den rette kommunistiske ånd. Disse unge mennesker organiserede sig i grupper og kendes under navnet: 红卫兵 "Rødgradister". Omvæltningen skete så pludseligt og ukontrolleret at samfundet i de næste tre år var kaotisk indtil befrielseshæren satte sig imod anarkiet i 1969/70. Dog fortsatte de unormale tilstande frem til Mao Zedongs død i 1976. Hele dette årti kendes under betegnelsen: 无产阶级文化大革命 ("Den Store proletariske Kulturrevolution").

Årene 1966-1976 (383 eksemplarer)

Dette årti er i Kina kendt som "Kulturrevolutionsperioden". Plakatemæssigt er vesterlændinge mest interesserede i denne periode, og dette afspejler sig i det store antal af plakater i samlingen fra dette årti. De etablerede forlag, der udgav plakater ophørte næsten alle med at operere kort efter august 1966, da Kulturrevolutionen startede. Rødgardistgrupperne organiserede selv en plakaterproduktion. De var stort set uden erfaringer med at udtrykke sig kunstnerisk og fremstillede plakaterne efter deres politiske overbevisning. Dette skabte to slags basistyper af plakater, en med grafisk komponering af motiverne med klare farver som rød og sort på hvid baggrund og en anden opbygget af fotografier og tekster. Den grafiske basistype var inspireret af revolutionstiden i Yan'an (1936-48)³ og anvendte ofte elementer fra træsnit. Røde flader blev sat i kontrast til de sorte tegninger af især personer.

Plakaterne med fotografier og tekster var en genetablering af stilen, der var anvendt i begyndelsen af 1950erne og består af mindre fotografier mellem tekststykker. Undertiden var fotografierne tintet i blå. Den type af plakater blev ofte anvendt i forbindelse med anklager mod embedsmænd, kunstnere og andre personer, der blev anset for kontra-

³ Se bl.a. sort-hvide træsnit af Li Hua (f. 1907) og Gu Yuan (f. 1919) i: 中国新兴版画五十年选集编辑委员会编. 中国新兴版画五十年选集, 1981, vol. 1, s. 34, 89, 147-148 og 170.

最高指示

人民靠我们去组织。中国的反动分子，靠我们组织起人民去把他打倒。凡是反动的东西，你不打，他就不倒。这也和扫地一样，扫帚不到，灰尘照例不会自己跑掉。

百丑图

把反革命修正主义分子揪出来示众！

反革命修正主义分子彭真

原中宣部长，反革命修正主义分子王光美

原国务院副总理，总参副长，反革命修正主义分子谭震林

原中共中央书记处候补书记，办公厅主任，反革命修正主义分子姚文元

原中宣部副部长，反革命修正主义分子杨沫

原人大常委副委员长，中共中央高级党校副校长，反革命修正主义分子林彪

原新华社社长，反革命修正主义分子朱东润

原国务院副总理，清华大学教授，反革命修正主义分子李锐

原中宣部副部长，反革命修正主义分子谢文耀

原中宣部副部长，反革命修正主义分子许世英

原文化部副部长，反革命修正主义分子夏衍

原文化部副部长，反革命修正主义分子朱东润

原北京市委第二书记，反革命修正主义分子刘仁

原北京市委书记处书记，副市长，反革命修正主义分子田

原北京市委第一书记，反革命修正主义分子周

原戏剧家协会主席，反革命修正主义分子田汉

原北京副市长，反革命修正主义分子吴晗

原北京副市长，北京日报社长，反革命修正主义分子范瑾

原北京市委书记，反革命修正主义分子陆平

原北京市委第一书记，反革命修正主义分子陈天

北京政法学院 政法公社 毛泽东主义红卫兵宣传队印
一九六七年一月

Fig. 8. "Billeder af skandaløse personer". Beijing, 1967. (OA 102-2006-pl. 2).

revolutionære. Disse plakater havde en titel øverst eller på én af siderne og en række fotografier med medfølgende tekst i den centrale del af plakaten. På nogle af plakaterne blev der anvendt særlig kalligrafisk udformning af titlen. Fotografierne viser de anklagede personer frem som forbrydere og gengiver undertiden også nærbilleder af forslåede ansigter eller hovedet af døde personer. Plakaterne annoncerede kommende "rettergang", hvor de anklagede blev vist frem og undertiden korporligt afstraffet. Dette skete på en scene, hvor mange rødgardister aktivt deltog i anklagerne mod de opstillede personer.

Et andet emne, hvor fotografier var en vigtig del af plakaten, var i forbindelse med diplomatiske begivenheder – enten fejringen af én venskabsnation eller i en konfliktsituation. I juni 1966 besøgte statsminister Zhou Enlai Albanien, og en plakat blev udgivet i den anledning. Øverst er titlen i hvidt på en rød baggrund ('Statsminister Zhou besøger Albanien') og nedenunder ses fem sort/hvide fotografier fra dette besøg med forklarende tekst på en hvid baggrund. Der er ikke meget blikfang i denne form for design. Andre plakater, hvor et fotografi er hovedmotivet, handler om at hylde Mao Zedong. Det kunne ske i en gengivelse af et foto i forbindelse med en vigtig begivenhed, f.eks. da Mao Zedong og Lin Biao stod på Tian'anmen og vinkede til de forsamlede rødgardister i 1966. Et portrætfoto af Mao Zedong kunne også danne fokuspunkt i en plakat som f.eks. i en plakat udgivet i 1967, hvor Mao med rødgardistbind på den ene arm og vinkende med den anden arm står foran en rød sol med gule og hvide solstråler ovenover et udvalg af sine bøger i rødt omslag. Plakatens titel er placeret i rødt i kalligrafisk udformning lige under portrættet. Kalligrafien minder om den som Lin Biao anvendte i sit forord til: 毛主席语录 ('Maos lille røde')

Flere plakater med Maos portræt eller Mao i hel figur fandtes både i farvefotografier og som malerigengivelser. Ofte afbilledes Mao som ung eller fra tiden i Yan'an, netop fordi Mao udviklede mange vigtige politiske teorier i sin ungdom og i perioden i Yan'an. Et maleri, der viser den unge Mao Zedong i rollen som revolutionær, gengiver ham på vej til Anyuan for at støtte en strejke blandt minearbejdere i september 1922. Maleriet, der viser ham gående med en paraply, var færdigt i 1968 og blev så populært, at det også blev gengivet som plakat. En anden plakat gengav kun delvis maleriet og nøjedes med at vise Maos hoved og skuldre. Uanset gengivelsesformen vidste alle hvad denne plakat betød – Mao er den største revolutionær i Kina.

Fig. 9. "På det oprørte hav lader vi os styre af en rorgænger – ligesom vi støtter os på Mao Zedongs tanker i revolutionen". Taiyuan, 1968. (OA 102-2007-pl. 27).

Fig. 10. "Vi elsker formand Mao grænseløst". Beijing, 1971-? (OA 102-2004-pl. 4).

Rødgardisterne holdt meget af at gengive Mao som en slags solkonge. Mange plakater havde Maos profil (skuende mod venstre fra beskuerens vinkel) placeret i en hvid/gul solskive, hvorfra gule eller røde og hvide stråler sprang ud til plakatsens smalle hvide ramme. Maos profil blev altid anbragt i den øverste del af billedfladen, hvor så resten kunne udsmykkes med et citat fra Mao eller med en gruppe tilbedende rødgardister.

Mao som solkonge blev ligeledes anvendt på de røde omslag på bøger med Maos skrifter og i Mao-emblemerne, som alle rødgardister skulle bære synligt på tøjet. En anden, måske lidt mindre populær form for Mao-plakater var gengivelser af hans citater i hans egen kalligrafi. De blev som regel gengivet i rødt på hvid baggrund, således at rødgardisternes røde farve fik budskabet til at stå ekstra stærkt frem. En anden metode til at fremhæve Maos person var at udgive plakater, hvor Maos fødested i 韶山 (Shaoshan) optræder enten i form af et gengivet fotografi eller som et maleri med eller uden beundrende tilskuere.

Fig. 11. "Alle reaktionære grupper er papirtigere" (citat fra Mao Zedong). Shanghai, 1967. (OA 102-2010-pl. 7).

For at hjælpe rødgardisterne og andre ansvarlige for produktionen af plakater blev der udgivet modelbøger, hvor designerne kunne hente inspiration til at gøre deres produkt mere slagkraftigt. Samlingen indeholder et par eksempler på forsøg, hvor en form for manual ganske givet har været anvendt. Et af dem er fra 1967 og har i den øverste halvdel et citat af Mao Zedong om papirtigre (= amerikanere) og nedenunder står tre revolutionære grupper med våben bagved ødelagte amerikansk krigsmateriel. Grupperne består af vietnamesere, afrikanere og cubanere som afbalanceres med hinanden ved at nogle holder våben frem, mens andre viser knytnæver og vifter med revolutionstekster. Det ødelagte krigsmateriel er holdt i gråt og brunt, mens menneskerne fremstår i mange farver. Baggrunden er gul og citatet er i rødt.

Udformningen af plakaterne blev langsomt mere sikker i stilformen og de "gamle" forlag og trykkerier kom langsomt på fode igen efter 1968, dog nu hårdt styret af tidens politiske præmisser. Nogle af de unge rødgardister havde frivilligt fulgt undervisning i kunstfremstilling, da de var børn, og de blev efter 1971 betragtet som det nye håb for udviklingen af den folkelige kunst. En del af dem endte som etablerede kunstnere i den sene del af 1970erne og tidlige 1980erne.

I 1968 havde Mao Zedong generobret magten i den politiske top, og han havde ikke mere brug for rødgardisterne. Derfor blev det besluttet i den kommunistiske ledelse at sende dem på landet for at studere bøndernes liv og deres arbejde. Dette blev starten på en bevægelse som havde højdepunktet i årene 1968 til 1973. I den første del af perioden, dvs. indtil Lin Biao forræderi og død i september 1971, ses ofte emblemer med Maos portræt og 'Maos lille røde' på plakater. Disse to elementer forsvandt fra den tidlige del af 1972 efter Lin Biaos formodede kupforsøg, da de var forbundet med Lin, som havde været ophavsmanden til 'Maos lille røde'. For at fejre Maos sejr i politibureauet blev der udgivet plakater med Mao som det absolutte midtpunkt. Denne type af plakater har enten Mao i centrum af en gruppe mennesker, der holder 'Maos lille røde' op i luften eller Maos portræt svævende over en stor mængde, der ligeledes holder den lille røde bog op mod ham. Et eksempel på den første type fra 1968 antyder at Mao står på Tian'anmen omgivet af tiljublende rødgardister. Store røde lygter, røde søjler og en rød drapering i nederste højre hjørne symboliserer lykke og fremgang.

Plakaten er en gengivelse af et farverigt tuschmaleri, der minder stærkt om Guohua-stilen (nationalstilen), så mere kulturrevolutionært kan det ikke blive.

Fig. 12. "I vore hjertes er den røddeste sol, formand Mao, sammen med os!". Kunstners navn er ikke oplyst. Hangzhou, 1968. (kob-kin-pl. 66).

En del plakater har tydelige referencer til Mao-dyrkelsen enten ved at personerne på plakaterne bærer et emblem med Maos portræt eller ved at vise Maos værker frem. *Citater fra formand Mao* (Maos lille røde) blev ofte benyttet, og bogen blev gerne holdt frem så man tydeligt kunne se titlen. Efterhånden var alle klar over at en lille rød bog på et billede var citatbogen, så nogle billeder viste kun en rød bog uden titel på omslaget. Indoktrineringen af børn og unge var vigtig for Mao, så en del plakater viste børn og unge, der studerede citatbogen. En plakat fra 1971 gengiver et maleri i 'Nytårstryk'-stilen, hvor børn får udleveret *Citater fra formand Mao*.

På plakaten er de fleste drengebørn klædt som soldater og en dreng nederst i billedet bærer ligeledes et Mao emblem på venstre side af brystet. Pigerne er klædt i almindeligt tøj og nogle af dem har et rødt pionértørklæde om halsen. Øverst i billedet ses et malet portræt af Mao Zedong, og ved siden af dette ses solsikker i fuldt flor. Solsikkerne vender mod Mao og dermed fremstår Mao som solen. Titlen på plakaten er "抗大"小学好 ("Kangda" xiaoxue hao), hvor 'Kangda' hentyder til en militær og politisk skole i Yen'an perioden, men kan ligeledes betyde 'kæmpestort' ('kang' = kæmpe og 'da' = stor). Xiaoxue betyder 'underskolen', mens hao betyder 'godt'. Hele titlen kan bl.a. oversættes som: 'Det er godt for underskoleelever at studere "Kangda" skolen'. Plakaten hentyder til at man skal opdrages til at kæmpe for samfundet i den rette revolutionære politiske ånd.

Det var øjensynligt vigtigt i 1971 at udgive plakater med betydningsfulde personligheder, som stod for udviklingen af den kommunistiske filosofi foruden Mao Zedong. Så farvelagte fotografier af Karl Marx, Friedrich Engels, Lenin og Stalin blev trykt som plakater. De er ganske enkle i opbygning med en hvid ramme omkring fotografierne og navnet i rødt på den nederste brede ramme. Lenin synes at have været vigtigst, da han er den eneste der er portrætteret med baggrundsbilleder og titler ikke kun på kinesisk men også på engelsk, fransk og tysk, f.eks. "Long live the Dictatorship of the Proletariate". Visse plakater viser endog Mao Zedong som den nulevende ideolog med Lenin og Engels som skygger i baggrunden og en tiljublende skare med røde faner og Maos citatbog holdt op i luften under de store tænkere.

Denne type af plakater blev designet til formålet, da de enkelte elementer er skabt til plakaten og ikke er en gengivelse af et tidligere produceret billede eller maleri. Partiet hentede også andre typer af vigtige personer frem til en plakat. Det kunne være en kinesisk kulturperson-

Fig. 13.
“Lad os rigtigt
studere ‘Kangda’
skolens resultater”.
Kunstnerens navn
er ikke oplyst.
Jinzhou, 1971.
(OA 102-2005-pl. 5).

Fig. 14. "Længe leve de sejrriige marxistiske, Leninistiske og Maoistiske tanker". Beijing, 196-? (OA 102-2010-pl. 19).

lighed som Lu Xun (1881-1936), der var betydningsfuld i udviklingen af den moderne kinesiske litteratur. Den portrætterede person kunne også være en udlænding, der havde tjent den kinesiske kommunistiske sag før den endelige overtagelse af magten i 1949. En sådan person var

den canadiske læge Norman Bethune (1890-1939), som døde i Yan'an, hvor han virkede som feltlæge. Plakater med sådanne personligheder var ofte kun gengivelser af malerier, men de gav folk en mulighed for at føle at de havde en forbindelse med kampen for et socialistisk land.

Opbygningen af en plakat var ofte meget enkel med gengivelse af et allerede eksisterende billede påført et eller flere slogans, inde i billedfladen eller udenfor, som regel nederst på plakaten. Nogle plakater havde dog en lidt mere kompliceret opbygning, hvor f.eks. en gruppe bestående af en bonde, en arbejder, en ung kvindelig soldat og en mandlig soldat står foran en rød fane, der dækker billedfladen fra midten til venstre side. I øverste højre hjørne gengives et socialrealistisk billede fra Pariserkommunen 1871 holdt i grå, brune og hvide toner bortset fra en rød fane midt i scenen. En gul tekst over billedet af Pariserkommunen forklarer kort om den tidlige revolutionære kamp. Udformningen af denne plakat forsøger at skabe et visuelt budskab for at underbygge ideen om et forenet folk, der står sammen og forsvare socialismen. Teksten forneden og udenfor motivet er i oversættelse: "Længe leve proletariatets diktatur – erindringen af 100 årsdagen for Pariserkommunen".

Fig. 15. "Længe leve proletariatets diktatur". Beijing, 1971. (OA 102-2010-pl. 5).

Fig. 16. "I 'Shuihu' afslører Song Jiang de kapitulerede gruppers beskidte kneb". Del af tegneserie fra en berømt historisk heltebog. Redigeret af Ren Mei. Beijing, 1975. (kin-pl. 78).

Selvom den kaotiske tid under rødgardisterne var forbi led udviklingen af landbruget og industrien stadig under dårlig vejledning og ringe organisering. Derfor mente partiets ledelse at man skulle starte en ny kampagne – denne gang dog ikke som et 'stort spring fremad' som tidligere. I stedet udvalgte man to byer, der skulle stå som mønster for henholdsvis landbruget "大寨" (Dazhai) fra 1972 og industri, oliebyen "大庆" (Daqing) fra 1971. Mange plakater fik slogan som "Landbrug, studér Dazhai!" og "Industri, studér Daqing!" eller "Arbejdere, bønder og soldater, studér Dazhai og Daqing!". Man udgav dog også andre typer af patriotiske plakater i form af navngivne helte eller dydige borgere. Det blev ofte gjort gennem en tegneserieagtig opsætning enten i form af en serie plakater, hver med et motiv fra heltes liv, eller som en serie med seks til otte billeder pr plakat. Som regel er der en titel øverst og billedtekster under hvert enkelt billede. En sådan serie kunne bestå af en til seks plakater. De fleste af denne type af plakater

gengiver farvelagte tegninger eller oliemalerier, og som sådan skaber de ikke noget nyt i udformningen. Senere i 1974 og 1975 ses en del af denne type af plakater hvor der ikke er lagt farver på tegningerne men hvor man forsøger med udformningen af farvede overskrifter at fange beskuerens opmærksomhed. Denne type af tegneserier tager ofte udgangspunkt i historiske romaner og sniger nutidens ideologi ind i teksterne og udformningen af personerne i tegningerne.

I 1973 synes det som om at man fra partiets ledelse ville give et indtryk af et mere produktivt og fredeligt land, så mange plakater viser idylliske scener, f.eks. bønder i samarbejde, soldater fra befrielseshæren og kvinder der plukker frugt, planlægger om dyrkning af ny jord, reparerer vandledninger. Man kunne også gengive et maleri, der viser scenen i fugleperspektiv, hvorved der er mulighed for at gengive mange elementer på samme tid, f.eks. et billede af en landbrugsbrigades høstaktiviteter eller en omvandrede landbutik eller et brigadebibliotek. Samtidig blev der også udgivet plakater med soldater i heroiske positioner stående vagt for det socialistiske samfund. Samlingen indeholder en serie på 24 plakater med forsvarsbilleder fra Neimenggu provinsen i det nordøstlige Kina. Alle plakaterne gengiver malede billeder enten som et fuldsidebillede eller som en opbygning af flere små billeder og tekster. Billederne gengives i firkantet form undtagen i et tilfælde, hvor det centrale billede er rundt. Dette runde billede gengiver en sky fra en atomsprængning. Teksten på plakaterne er dobbelt-sproget, mongolsk og kinesisk. Der er mange mindretal i Kina, og det er vigtigt for partiet at vise at mindretallene har en vigtig plads i det socialistiske samfund. En del plakater afbilleder gerne kinesere og en minoritet sammen til en fest eller i en samarbejdssituation.

I 1973 bliver der på foranledning af Jiang Qing, Mao Zedongs kone, udgivet en del plakater af de såkaldte bondemalerier fra 户县 (Huxian) kommunen i Shaanxi provinsen. Bondemalerierne fra Huxian var blevet meget populære, og Jiang Qing mente, at udbredelsen af dem via plakater kunne tilskynde befolkningen til at udbygge det socialistiske samfund. Som plakater var de bare gengivelser af malerier, men pga. deres klare delelementer i stærke farver virker de meget kraftfulde. De motiver, der blev udvalgt af partiet, koncentrerede sig om dyrkning, fiskeri og høstning. De er meget romantiske i deres udførelse, og de viser en overdådighed, som man formodentlig gerne ville fremskynde.

Fra 1973 blev der desuden udgivet flere Guohua-malerier med landskabsscener som plakater. De var udformet til at ligne de traditionelle

Fig. 17. "Produktionsbrigadens hønsegård". Gengivelse af Huxian bondemaleri. Beijing. 1973. (kob-kin-pl. 49).

smalle og aflange billedruller beregnet til ophængning. Motiver, der blev tilladt, gengav altid i de skønne naturomgivelser mindst én ting, der viste samfundets fremgang, som f.eks. en bro over en kløft, højspændingsmaster, en gruppe bønder på vej til arbejde med en rød fane blafrende i luften. Andre plakater fra 1974 viser ligeledes idylliske situationer enten med personer i harmonisk samvær med hinanden f.eks. en fader, der sidder hjemme ved spisebordet med nogle arbejdstegninger sammen med sine to lykkeligt legende børn. De kan også portrættere grupper af personer, der udstråler tilfredshed med deres arbejde: en skolelærer, der underviser børn eller en kvindelig barfodslæge, der vaccinerer glade børn. Også lykkelige og glade arbejdere i fuld gang med deres opgaver var hyppigt anvendte motiver.

Sædvanligvis er titlen på plakaterne gengivet i rød, men i 1973 ses en del plakater, hvor man i stedet har brugt grøn farve. Den grønne tekst på hvid baggrund (plakatens papirfarve) står i kontrast til billedernes dominerende røde farver, såsom på en plakat, hvor en ung kvinde er ved at smøre motoren på en rød traktor, der fylder halvdelen af billedfladen (se fig. 26). Kvinden er selv klædt i en grønprykket

hvid skjorte og et sort forklæde. Øverst i baggrunden står en række af røde traktorer, som er ved at blive serviceret. Titlen i grønt lyder i oversættelse: “Mekaniseringen af landbruget yder stor nytte”. Denne plakat har tydelige symboler: rød for revolutionen og lykke; grøn for et frodigt landbrug.

Ikke alt var dog idyl. Den såkaldte ‘Firebande’ med Jiang Qing i spidsen startede en kampagne mod konfuciansk tankegang og Lin Biao, men kampagnen var dog rettet mod især den veluddannede Zhou Enlai, der på det tidspunkt var svækket af sygdom. Kampagnens slogans indeholdt altid fire tegn: 批孔批林, der betyder “kritisér Kong (Konfucius) og kritisér Lin (Lin Biao)”. Disse kampagneplakater gav malerier, men havde altid en tydelig og ofte bred titelfelt fornedet i rødt på papirets hvide baggrund. Meget ofte indeholdt motiverne ting, der kunne forbindes med intellektuelt arbejde, såsom en pensel, en bog og en rulle papir. En af plakaterne viser tre personer stående bag hinanden: først en arbejder med en skovl, derefter en kvinde med en kost og bagerst en soldat med en rulle papir og en pensel løftet op

Fig. 18. “Bekæmp beslutsomt Lin Biao og Konfucius for at styrke landbrugets revolution”. af Xie Zhigao (1942-). Shijia zhuang, 1974. (OA 102-2005-pl. 4).

i luften. Forneden til venstre ses iturevne skrifter, som er ved at blive skovlet og fejlet væk. Skrifterne symboliserer Konfucius' og Lin Biaos uønskede ideer. Budskabet kan næsten ikke blive mere stærkt. En anden type plakat fra samme kampagne viser grupper, der er aktive i at kritisere Konfucius og Lin Biao, men altid med én til tre personer som fokuspunkt. I samlingen er denne type repræsenteret med en plakat, hvor en ung mand med rygsæk og skuldertaske går aktivt frem. Hans venstre arm strakt frem så at hans håndflade hviler over en hob papirer og et hoved af Konfucius. Både papirbunken og Konfucius er gengivet i sort og hvidt mens hovedfiguren er sepiafarvet. Bag ham ses to grupper af mennesker der deltager i diskussionsmøder, hvor Konfucius og Lin Biao kritiseres. Motiverne er tegnede og er ligesom hovedpersonen holdt i sepia. Desuden er der et lysindfald fra venstre, som giver en hvid stribe hen over nederste del af billedfladen og næsten visker detaljerne på den unge mands frakke ud. Lyset må symbolisere resultatet af kampagnen: ud med de kontrarevolutionære. Dette er produceret direkte til plakatbrug og er ikke en afbildning af et maleri.

Fig. 19. "Støt revolutionen gennem planen for fødselskontrol!". Shanghai, 1974. (kinpl. 13).

Fig. 20. "Det store håb". Gengivelse af et maleri af Sun Xikun, Shen Zhaorong og Zhai Zuhua. Shanghai, 1973. (kin-pl. 27).

Der var ligeledes plads i produktionen af plakater til instruktions- eller informationsformål. Denne type af plakater er designet som en plakat, ofte med en blanding af fotografier og tegnede billeder. Det kunne f.eks. være instruktioner i svømning eller taiji øvelser, hvor man illustrerer rækkefølgen af bevægelserne. Det kunne også være små fotografier eller tegninger placeret enkeltvis omkring en central genstand for instruktionen som f.eks. om anvendelsen af insektgift i landbruget. En plakat fra 1973 har en kinesisk gris aftegnet i farver i centrum på en hvid baggrund. Omkring grisen er alle de produkter man kan fremstille af en gris placeret i grupper på en beigefarvet baggrund. Produkterne spænder fra spiselige produkter til hårbørster, gødning og skind. Alle produkter er illustreret i farvelagte tegninger. Nogle plakater blev udgivet i en lille serie på to til otte ark, hvor man f.eks. informerede om magnetisme, olieraffinaderi og vandkraft. En mere propagandistisk informationsplakat ser man f.eks. i form af opfordring til fødselskontrol. På en plakat fra 1974 er baggrundsfarven rødlig lilla, teksten øverst i små tegn er i gul mens titlen med hovedbudskabet ("Støt revolutionen gennem planen for fødselskontrol!") er i hvidt. I midten af billedet står

en ung kvinde med et pilleglas og holder en bog om fødselskontrol op, mens baggrunden er dækket af små farverige grupper af børn og kvinder. Disse grupper af figurer indikerer at Han-kineserne kun bør få ét barn mens minoriteterne kan få flere børn.

Det var åbenbart ikke nok at udgive malerier og plakater, der viste glade mennesker og gode industri- og landbrugsresultater. Partiet ville også forsikre befolkningen om at udviklingen var under kontrol, og det mente partiet at kunne gøre ved at producere store mængder af kunstværker med Mao i en vigtig rolle. Dette afspejlede sig i fremstillingen af plakater i perioden 1973 til 1976, hvor mange malerier viser Mao blandt grupper af befolkningen. Motiverne kunne være fra den revolutionære fortid med Mao i en vigtig begivenhed eller de kunne vise noget, der kunne ligne nutiden som f.eks. Mao gående på en vej på landet omgivet af bønder. En plakat fra 1973 gengiver et maleri i realistisk stil, hvor Mao står på et skib i samtale med fire arbejdere. Titlen på plakaten er: 殷切的期望 (“Det store håb”)

Det var også muligt at vise Mao mere indirekte som en plakat fra 1973 tydeliggør. Det er gengivelse af et maleri i realistisk stil med delegerede fra alle befolkningslag i Kina, der forlader et møde i folkets parlament på Tian'anmen pladsen. På frontfacaden af paladset er der ophængt et stort portræt af Mao Zedong, så derved forenes det moderne Kinas leder med sit folk.

Undertiden er der plakater, hvor titlen ikke helt svarer til motivet. Dette synes at være tilfældet med en plakat med titlen: 向工农兵学习, 为工农兵服务 (Ved at studere arbejdere, bønder og soldater støtter man arbejdere, bønder og soldater) fra 1974, hvor en mandlig basketballspiller fylder med meste af billedfladen. I baggrunden er tegnede grupper af bønder og industriarbejdere i gang med deres job og en gruppe af soldater, som spiller basketball. Man kan sige at de bagvedliggende tegnede grupper af mennesker antyder budskabet mens hovedfiguren er langt væk fra studierne af arbejdere, bønder og soldater. Plakaten har en typisk formgivning for plakater, der ikke bare gengiver et allerede eksisterende kunstværk. Her ses en central figur i stort format, mens baggrunden er udfyldt med tegninger holdt i svage, ofte ensfarvede toner, så de ikke stjæler billedet fra den centrale figur.

I øvrigt havde partiet genstartet en idrætsbevægelse i 1975, som det kan ses af en plakat med titlen “Lad os udbrede og udvikle idrætten i landområderne”, hvor det centrale motiv består af otte personer, fire teenagere (to af hver køn), en ung kvinde og mand og to ældre mænd,

Fig. 21. "Lad os udvikle de fysiske aktiviteter i landsbyerne". Gengivelse af et Huxian bondebillede af Zhao Kunhan. Beijing, 1975. (kin-pl-72).

der hver holder et sportsredskab. Foran gruppen er modne majscolber på deres stilke. Gruppen er bygget op som en trekant og på hver side i baggrunde ses en landsbybefolkning i gang med diverse sportsudøvelser. I den øverste del af baggrunden ses bjerge, vandkraftværk og cyklister. Alle delene i baggrund er holdt i lyse grønne toner, mens majs og de otte centrale figurer er holdt i realistiske farver

En anden form for placering af delelementer ses på plakater, hvor personer i forgrunden, ligesom titelbåndet, er gengivet i klare, realistiske farver, men i lille format. Resten af billedfladen er så forbeholdt store motiver eller personer gerne holdt i lidt svagt tonede farver. Dette giver en balance mellem de aktive i forgrunden og de store mere passive elementer i mellem- og baggrunden. De store figurer svæver over de små figurer, og de kan ses som en slags skyggebilleder af forgrundens fysiske anstrengelser. Man kunne sige at de afspejler essensen af mange menneskers bestræbelser. Dette kan ses i en plakat fra idrætsbevægelsen fra 1975.

Fig. 22: "Deltag positivt i udviklingen af fysiske øvelser". Formgivet af Wang Chunyan. Beijing, 1975. (kob-kin-pl-112).

Fig. 23. "Formand Hua leder udviklingen af det nye samfund". Gengivelse af maleri i Nytårsstilen af Jiang Xianhui. Shanghai, 1978. (OA 102- 2005-pl.7).

Efter Mao Zedongs død i september 1976 blev Hua Guofeng (1921-2008) formand for det kommunistiske parti (1976-1981) efter en del politisk kamp. Allerede en måned efter Maos død arresterede han de fire ledere af det som er blevet kaldt 四人帮 (Firebanden). Hua Guofeng forsøgte at fremstå som en ny Mao Zedong, og plakater med ham var stort set opbygget efter samme model som mange af plakaterne med Mao Zedong. F.eks. ses han på plakater fra 1976 i farvefoto på Tian'anmen med højre arm holdt op i hilsen på samme måde som man kan se med Mao Zedong – både på Tian'anmen og andre steder. Selv armens vinkel synes at være den samme. En anden plakat fra 1978 er gengivelse af et maleri i 'Nytårstryk' stilen, hvor Hua Guofang sidder mellem bønder på landet.

Årene 1977-1983 (35 eksemplarer)

Denne periode kendetegnes af Deng Xiaopings og hans støtters ideer om en mere markedsorienteret økonomi i Kina. Kampen mellem plan-

Fig. 24: "En fantastisk inspiration". Shijia zhuang, 1973. (OA 102-2006-pl. 5). Dette er en gentagelse af et billede med Mao i samme situation som fig. 23.

økonomien ved Hua Guofeng og markedsøkonomien ved Deng Xiaoping kan man ligeledes se i motiverne på plakaterne. I 1977 blev der f.eks. udgivet en plakat, som viser marcherende soldater, fremadkørende militærkøretøjer og flyvende jetjagere. I baggrunden ses andre kompagnier der marcherer med røde faner. På en anden plakat står Mao Zedong i militæruniform i stor figur over en gruppe af marcherende kvindelige soldater. Titlerne på disse plakater er ofte grønbrun i modsætning til de sædvanlige røde tegn, men her er det sikkert uniformernes grønne farver, der har inspireret til tekstens farve som en slags symbol for hæren. Andre plakater fra tiden før 1980, hvor Hua Guofeng mister magten, viser ligeledes viljen til at forsvare landet. Det kan være grupper af patruljerende unge kvinder og mænd på landet eller en ungpionér, der angriber en fjende, som forsøger at slippe væk. Dog blev der også udgivet mere idylliske plakater i perioden 1976 til 1980, ofte med børn som en vigtig del af motivet. En plakat, der gengiver et maleri, har to børn i gang med at pudse et vindue på deres skole. Titlen har tegn i rødt og pinyin-transkription i blå: "Vi elsker at arbejde".

Fig. 25. "Vi elsker at arbejde". Gengivelse af maleri af Gai Mingsheng. Shanghai, 1978. (OA 102-2006-pl. 43).

Dette må afspejle ideen om at kineserne skal arbejde sig ud af problemerne, man fristes til at sige endnu en gang, men denne gang blev omkostningerne mindre. I den romantiske stilart ses også plakater med motiver, der hentyder til fædrelandets forsvar, som f.eks. en plakat med en pige der står foran blomstrende buske og flyvende sommerfugle og varmer vand til feltflasker. De tilhører soldater som dog ikke er synlige på plakaten. Billedet er fyldt med traditionelle symboler, hvor blomsterne står for ungdom og sommerfuglene for alderdom. Man kan tyde billedets budskab som at ungdommen og landet vil bevares i lang fremtid.

Med indførelsen af markedsøkonomi kommer der plakater, hvor motiverne lægger vægt på det materielle og på et mindre kontrolleret liv. En plakat fra 1980 viser fire børn, der er i gang med et racerløb på legevogne, der er udformet som en raket, et fly, en bus og en traktor. Stilen er fotografisk men idealiserende og man kan næsten fornemme at børnene er shinet op som filmstjerner. En sekvens med fire billeder fordelt på to ark fra 1983 viser kvinder med forskellige gøremål. Hvert ark har to aflange billeder med røde tegn og blå pinyin-transkription. Dette er en stilart og opbygning, som blev anvendt på reklameplakater i den tidlige del af det tyvende århundrede i Republikken (1912-1949).⁴ Udformningen af malerierne er konservativ i sin realisme, dog er der en påmindelse om revolutionær socialisme, da der på billedet med en skolelærerinde og et par elever ses et portræt af soldaterhelten Lei Feng. Som tidligere nævnt blev Lei Feng, der arbejdede uselvvisk for nationen, holdt frem som et forbillede til efterlevelse. Så propagandaformålet er ikke endnu forsvundet fra plakaterne, men den syner efterhånden hen, dels da plakaterne begynder at vise materielle produkter frem og dels at man introducerer plakater som lægger vægt på traditionelle lykkebringende værdier, såsom materiel velstand og nydelse. Det Kongelige Biblioteks samling af plakater indeholder dog ingen af disse nyere plakater, da den nyeste plakat i samlingen er udgivet i 1983.

Kvinder på plakater

Selvom det kommunistiske parti gik ind for ligestilling mellem kønnene, fik det dog ikke den store betydning i praksis. Mændene mente

⁴ Eksempler på reklameplakater fra 1940erne kan ses i: 张锡昌: 美女月份牌 (*Calendar pictures of beauties*), 2008, s. 96-99.

Fig. 26. “Mekaniseringen af landbruget yder stor nytte”. Beijing, 1973-? (kob-kin-pl. 134).

ganske enkelt at kvinder ikke evnede at bestride vigtige stillinger, da de naturligt var svagere, mindre intellektuelle og kreative end mænd. Desuden havde de en tendens til at have et vekslende følelsesregister. Dette afspejlede sig mere eller mindre tydeligt i den måde hvorpå de blev gengivet på plakaterne. De fleste portrætterede kvinder er unge, ved godt helbred, stærke og de foretager sig maskuline ting og er besluttsomme. Under kulturrevolutionsperioden er kvinderne endda klædt og fremført som mænd. Alligevel er ligestillingen kun overfladisk og i perioden op til 1966 så man gerne kvinder og pigebørn som feminine væsner, der udfører let arbejde eller assisterer mænd. I den første del af kulturrevolutionsperioden kom kvinderne mere frem på plakaterne som vigtige aktører bl.a. pga. deres meget aktive adfærd indenfor rødgardisterne ligesom Jiang Qing også steg i graderne indenfor partiet. (opfordring til at dræbe en general der er imod nogle rødgardister (se fig. 7). Dog bliver kvinderne stadigvæk afbildet som assistenter, eller under en myndig mands overvågning. Selv i plakater, hvor kvinder står

Fig. 27. "Sygeplejersken beskytter os mod kopper". Gengivelse af maleri af Ma Yuequn. Shanghai, 1974 (kin-pl. 41).

alene, ses de oftest i gang med at vedligeholde, reparere og høste eller i lettere industriarbejde som f.eks. i tekstilproduktionen.⁵

Et område hvor kvinderne fik stor betydning var som en slags hjælpe-læger kendt som "barfodslæger". Det var bønder, arbejdere og studerende, der fik en kort uddannelse indenfor lægevidenskab. De fleste af dem var kvinder og under kulturrevolutionen blev deres arbejde vigtig i det ellers kaotiske samfund. Kvindelige barfodslæger er afbildet på flere plakater enten i færd med at udbrede det socialistiske budskab eller i gang med et eller andet lægeligt arbejde såsom vaccination.

Indenfor undervisning af børn i grundskolen ses kvinderne som lærere, der er et vigtigt arbejde, men betragtedes af mænd som sekundær i forhold til den senere samfundsindlæring og egentlig produktion, der i stor udstrækning varetoges af mænd. Efter 1976 glider kvinderne langsomt tilbage til mere traditionelle roller, og på plakaterne optræ-

⁵ En artikel om kvinderne stilling i Kulturrevolutionsperioden kan læses i: Harriet Evans: "Comrade Sisters": Gendered bodies and spaces - Harriet Evans and Stephanie Donald. Lanham (ed.): *Picturing power in the People's Republic of China - Posters of the Cultural Revolution*, 1999, s. 63-78.

der de igen mest som feminine størrelser. De bliver oftere afbildet i kvindeklæder og de udfører lette opgaver såsom at vande blomster, undervise småbørn og passe ældre.

“Tegn der fortæller en historie”

Samlingen af plakater i Det Kongelige bibliotek indeholder kun et lille udpluk af plakatedesign, der har været publiceret fra 1949 til 1983. Hovedvægten af plakaterne stammer fra årene 1966 til 1976, hvilket dækker over en meget turbulent periode i moderne kinesisk historie. Selvom antallet af plakater er relativt lille kan man dog få et indblik i den udvikling den moderne kinesiske plakatkunst har været igennem. Der er helt klart tre typer af plakater: originalt fremstillede plakater, gengivelser af allerede skabte kunstværker og gengivelser af fotografier. Plakaterne har dog alle fået tilføjet en tekst, mest som en titel, og dette er unikt for hver plakat. Den mest almindelige placering af titlen er på den nederste del af plakatfladen. I nogle tilfælde ses tekster og titler på siderne af plakaten, mens der på andre også er lagt en tekst ind i selve motivet, som så kan agere som en vigtig del af udformningen. De fleste tekster uden for motiverne er trykt i rødt. Dette skyldes dels at det er den traditionelle farve for lykke og dels at det er den kommunistiske partifarve. Nogle få tekster er i grønt, især trykt i 1975 på plakater med landlige motiver, som en slags ønske om et frodigt landbrug. Tekster trykt inde i motiver er enten gule eller hvide. Den gule farve associeres dels til solens stråler dels til den gule jord (= Kinas land). Den hvide farve anvendes som en god kontrast til baggrundsfarven, der ofte er i rød. Sort tekst er mest anvendt på plakater med diplomatiske emner og dels på de tidlige plakater i Kulturrevolutionsperioden. Nogle få plakater bruger en blå tekst og den er traditionelt forbundet med verdenshjørnet øst, der igen symboliseres af en drage, dvs. en stærk kraft. Den blå farve var ganske populær i den tidlige voldsomme del af Kulturrevolutionsperioden.

Motiverne kan opdeles i fire hovedgrupper:

1. Politisk vigtige personligheder, hvor især Mao Zedong dominerer
2. Politisk agitation, hvilket især ses i plakater fra Kulturrevolutionen
3. Kampagner, hvor socialismen fremhæves
4. Informations- og instruktionsplakater, hvor målet er at oplyse om praktiske gøremål.

Portrætter af politikere, der forbindes med socialismen og kommunismen, vises ofte som rene portrætter, mest som brystbilleder men også i hel figur eller delfigur uden ben. Bestemte personer er meget vigtige for det kommunistiske parti i Kina og de vises gerne i aktions-situationer. Her tager billeder med Mao Zedong den dominerende position. Efter 1971 blev det et dogme at Maos ansigt altid skulle vises med et minimum af skygger, uden rynker og altid med klare farver bag hans hoved. Undertiden kan man se plakater, hvor Mao eller en anden politisk vigtig person ikke optræder direkte, men indirekte i form af et ophængt portrætbillede, der er en del af plakats indhold. Eller meget mere abstrakt ved at gengive noget, der kan forbindes med en vigtig person som f.eks. et fotografi af Mao Zedongs fødested. Igennem plakats tekst kan man så forstærke associationerne til den tilsigtede person, som i titelteksten. "Shaoshan – formand Maos gamle hjem". Udgivelsen af portrætter kan også sende nødvendige budskaber ud om hvem der er politisk acceptable, som f.eks. en portrætplakat fra 1983 af den tidligere præsident Liu Shaoqi, der blev angrebet og afsat i 1966, men blev rehabiliteret i 1980.

Politisk agitation kom rigtig til sin ret i årene under Kulturrevolutionen. At vise en politisk bog frem, et emblem med Maos portræt eller stå foran røde faner var meget ofte anvendte dele i denne form for plakater. Også plakater hvor man fremhævede landets forsvar brugtes i agitationsøjemed. Endda kunne en diplomatisk mission eller en konfrontation med en udnævnt fjende komme på tale. Blandt motiverne er der rene fremvisninger af diplomatiske rejser og indgåelse af venskabspagter og så er der plakater, der enten opfordrer til kamp mod en fjende eller for socialismen. En korporlig konflikt, som udløste en plakat opbygget som en tegneserie med otte billeder, er kampen mellem kinesiske og vietnamesiske flådeenheder over Paracel øerne i det Sydkinesiske hav i 1974.

Mere primitivt opbyggede plakater er de tidlige annonceringsplakater, som illustrerede kritiserede embedsmænd i 1966-68. Her anbragte man fotografier af personer eller kritikmøder i rækker med tilhørende tekster. En sådan type plakatudformning blev på ironisk vis valgt i forbindelse med retssagen i 1981 mod Jiang Qing.

Kommunistpartiet havde allerede tidligt i 1920'erne indset at plakater kunne anvendes som et effektivt redskab til at udbrede et politisk budskab. Når partiet havde et behov for at oplyse om en ny beslutning med vidtgående konsekvenser, valgte man at publicere plakater, der

隆重推出叶永烈
最新纪实巨著

《江青全传》

——从出生到自杀身亡

●读了这本全传,你就能了解到许多先为人知“文革”秘闻。

●读了这本全传,就能知道:心狠手辣的江青如何利用手中的权杖,整倒、整残、整死了一百七十二人

●读了这本全传,就能知道:朝三暮四的江青如何赢得了五个男人的爱情,造成他们妻离子散

●读了这本全传,就能知道:这样一个女强人为什么用自杀结束生命

“江上有奇峰,锁在云雾中。寻常看不见,偶尔露峥嵘。”

江青这首自叙诗,道出她是个极神秘的人物。

江青的事,虽然有过一些报道,但或者一鳞半爪,或者以假乱真,迄今还没有全景式的透彻的叙述。

纪实文学名家叶永烈为了弄清江青的底细,采访了“中央文革”组长陈伯达,采访了“中央文革”成员王力、关锋、戚本禹,采访了刘少奇夫人王光美,采访了执行逮捕江青令的 8341 部队首长张耀祠等几十位高层人物,掌握了大量第一手资料,并参照大量文卷材料,写成了这本全中国,全世界独一无二的江青全传。

叶永烈每本高层人物传记都风靡海内外。他的《历史选择了毛泽东》刚刚走俏全国,接着又推出这本新的传记巨著,其影响必将创纪录。

江青活了七十九年,《江青全传》描述了她从出生到自杀身亡的全部过程。

Fig. 28. “Biografi over Jiang Qing”. Beijing, 1981. (OA 102-2010-pl. 14).

gennem et billede og et slogan skulle retlede befolkningen. Til denne gruppe hører plakater fra diverse kampagner såsom "Det store spring fremad", "Drag ud på landet for at lære af bønderne!" og "Kritisér Konfucius og Lin!". Også mere diffuse kampagner som at styrke produktionen på landet og i industrien i årene 1974-76 fik sine plakater. Tillige var det vigtigt for partiet at udsende plakater med glade budskaber om fremgang.

Grænsen mellem en informationsplakat og en politisk plakat er undertiden hårfin. På en to arks plakat fra 1972 med instruktioner i svømning er der øverst på den første plakat anbragt en gruppe mennesker, der marcherer med røde faner langs et vandløb eller en søbred. Dermed fremhæves det at det er en pligt for en god revolutionær borger, der bor nær vand, at lære at svømme. Selv plakater, der illustrerer akupunkturpunkter i menneskekroppen, kan ses som en understregning, at akupunktur er en kinesisk videnskab og det skal man som kineser være stolt af. Nogle plakater kan ses som en slags turistplakater, såsom en plakat udgivet i 1972 sammensat af fotografier af et vandkraftværk placeret i skønne naturomgivelser. Plakater med fotografier fra berømte steder kan ligeledes både indeholde faktiske informationer og hentyde til politiske emner, som det fremgår af en plakatserie med i alt 12 farvefotografier af seværdigheder fra Beijing. Der er fem billeder med gamle kejserlige seværdigheder men hele syv med moderne bygningsværker, så som parlamentet og hovedbanegården. Her er det tydeligt at de moderne bygningsværker har større samfundsnyttig værdi end de gamle. Plakatserien er udgivet i 1972 under kampagnen for at lære af bønder og arbejdere.

Sådanne turistplakater er formodentlig også tiltænkt for udlændinge, da det kinesiske kommunistparti ligesom det sovjetiske tillagde den internationale socialistbevægelse stor betydning. En del plakater især fra den tidlige del af Kulturrevolutionen viser solidariteten med alle nationer f.eks. ved at afbillede en kineser, en afrikaner, en mørklødet person (der kan være en inder eller sydamerikaner), undertiden tilføjet en europæer og en vietnameser i gruppen af mennesker, der marchere frem mod en socialistisk sejr.

Hovedparten af det materiale som dannede grundlag for plakaterne er malerier i en eller anden form. En særlig yndet type er malerier i en gouache lignende stil, hvor motiverne er holdt i realistiske former. Oliemalerier er også populære. Desuden anvendtes yderligere to malertyper, der betragtes som nationale. Det er "Guohua" stilen, hvor

kinesiske penselteknikker forenes med vestlig skyggelægning og perspektiv, og "Nianhua" stilen, der tager sit udgangspunkt i de traditionelle folkelige Nytårstryk tilført mange klare farver. Ingen plakat skulle indeholde abstrakte elementer og der måtte kun være genkendelige motiver og indtryk til stede. Noget, der lignede abstraktion, men alligevel var accepteret, var de hurtige strøg, som man undertiden kan se i "Guohua" stilen. De accepteredes fordi de fremstod som en del af den kinesiske tradition. En anden tilladt abstraktion kan ses i farvespillet i personernes klæder og i omgivende landskabs-elementer.

Hovedparten af plakaternes motiver udgøres af mennesker i en eller anden form. Det kan være som enkeltmotiv, en mindre gruppe eller en større masse. Enkelt personer, der ikke direkte er afbildet som portrætter, og mindre grupper af personer er meget ofte fremstillet i et romantisk skær. De er realistiske i udformningen og vi ser beslutsomme og kraftfulde personer, der handler aktivt for det fælles bedste. Der er dog ingen lethed i fremstillingen og de udstråler ingen glæde. Enkelt personer eller én eller to personer i mindre gruppebilleder står ofte med let åbne læber i et smil, men åbningen virker anstrengt, ikke som et ægte udtryk. Fremstillingen af en smilende person kan dog i nogle tilfælde også vise smilerynker omkring øjnene, mens fremtoningen af personen er stiv og statueagtig. Dette bevirker at personen eller personerne opfattes som aktører i et skuespil og ikke som afbildninger af lykkelige mennesker. De andre personer på plakaterne har læberne lukket i fast beslutsomhed. Fremtoningen af personerne er næsten altid som klippefaste figurer, der skal virke overbevisende og handlekraftige. Figurerne fremtoning som en slags statister i et spil understreges af at de næsten altid holder et redskab eller en bog frem og dermed fortæller plakaten beskueren, at her er noget man skal gøre: se her er vejen til din lykke! Det er ubetvivleligt at partiet ønskede at plakaterne og de kunstværker, der ofte lå bag en plakat, skulle vise et positivt billedet af samfundets ideale medlemmer og samtidig illustrere at man kan opnå den ideale status og samtidigt forbedre samfundet bare ved at følge anvisningerne på plakaterne.

I tiden før 1966 og efter 1977 ser man dog en del plakater, hvor de fremviste personer kan virke mere ægte i deres fremtoning. Når der afbildes børn og unge kvinder ser man dem ofte med smil på læberne og deres fremtoning er mere let og elegant. De er også mere farverige med mere varierende nuancer og de røde farver er ikke så dominerende. Plakaterne før 1966 viser en socialisme, der gerne vil fremhæve

Fig. 29. “Liu Hulan”. Del af en serie på plakater med i alt 12 billeder. Liu Hulan (1932-1947) var spion for kommunistpartiet mod nationalistregeringen, som henrettede hende i 1947. Gengivelse af billeder fremstillet af Li Jingyuan, Meng Qingjiang, Wang Jiao og Zhang Guanghe. Tekst af Zheng Yongpei. Beijing 1973-? (kob-kin-pl. 42).

samfundets velsignelser, mens under kulturrevolutionsperioden var det et samfund, der stod i evig kamp mod de uønskede elementer i samfundet. Efter 1977 ser man et skridt tilbage til motiverne før 1966, hvor det igen er vigtigt at være medlem af et samfund i socialistisk fremgang og glædelig udvikling.

Motiver med Mao Zedong var under hele perioden et udtryk for ønsket om at hylde den gode leder, der havde skabt et socialistisk Kina. Heltedyrkelsen, med partiets velsignelse, tog rigtigt fat i den tidlige del af Kulturrevolutionen. Plakater, hvor "formand Mao" enten optræder i midten af en solskive eller med solstråler lysende ud fra sit hoved var almindelige. Ofte blev der yderligere tilføjet en stor mængde tiljublende mennesker for neden af plakaten. En sådan mængde blev som regel fremstillet med én eller to rækker af tydeligt tegnede personer, mens resten var mere utydelige angivelser af masserne. Fremstillingen af Mao-figuren sammen med en strålende sol var et bevidst valg, fordi man ønskede at fortælle kineserne, at han var en solkonge. Man kan sige at Mao Zedong nærmede sig positionen som guddommelig kejser. Efter 1971 havde partiet brug for at vise Mao Zedong som en ophøjet person, der alligevel ville møde befolkningen ude i det virkelige liv. Her afbildes Mao Zedong i hel figur siddende, stående eller gående mellem grupper af beundrende mennesker.

Fotomontagestilen benyttedes en del. Man tog et hovedmotiv og omgav det med delelementer – enten i form af fotografier eller tegninger. En mere nationalistisk stil er gengivelsen af en række tegninger, der enten stammer fra en eksisterende tegneserie (连环画 Lianhuanhua) eller er skabt til plakaten eller plakatserien. Tegneseriestilen med tegnede figurer var ikke så hyppigt anvendt, mens det var mere almindeligt at bruge malerier som en slags tegneserie. Malerierne blev anbragt i rækker i lille format med seks til otte delbilleder på en plakat.

Det Kongelige Biblioteks samling af moderne kinesiske plakater er ganske repræsentativ for de typer af plakater, der er blevet udgivet i årene 1949 til 1983. Selvom der ikke er så stort et antal fra årene før og efter Kulturrevolutionens årti 1966-1976, giver de dog et godt billede af plakatkunstens udseende og udvikling i de to perioder. Dog mangler der plakater, der kritiserede "Firebanden" og dens leder Jiang Qing. De blev udgivet i 1977, og de fleste af dem var opbygget efter den "klassiske" stil med stolte personer stående med knytænver klar til at fremføre deres kritik. Disse personer holder samtidig et skrift frem, oftest et udvalg af Maos skrifter, der dermed fungerer som et slags grundlag

for kritikken. Plakaternes titler er enten holdt i rødt eller grønt og indeholder altid tegnet for kritik (批) og tegnene for “Firebanden” (四人帮). Biblioteket har dog enkelte satiriske tegneserier med kritik af “Firebanden” udgivet i 1977, og på forsiden af ét af dem ses en illustration, der kan minde om en plakat (fig. 30). Trefjerdele af illustrationen fermviser i rødt og hvidt et stiliseret emblem for hammer og segl samt et gevær. Under emblemet ses de fire “banditter” fanget af røde reb, der er fæstnet omkring deres hals. Her kan man sige at det kommunistiske Kina har nu fanget de selvsamme politikere, som deltog aktivt i de voldelige angreb på embedsmænd og politikere under Kulturrevolutionen.

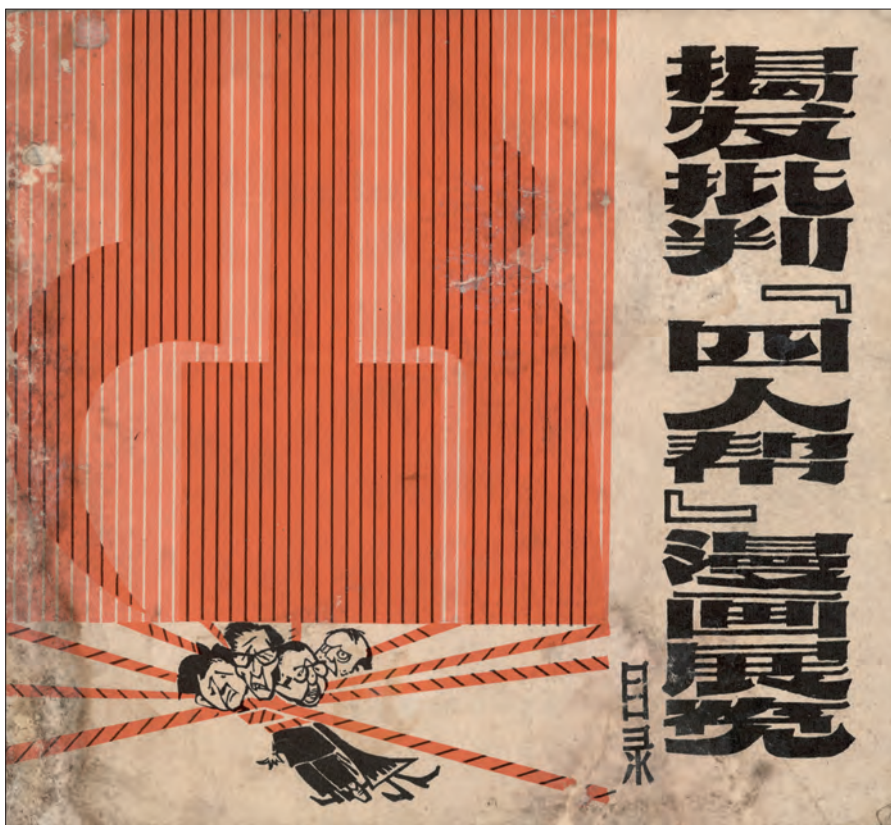

Fig. 30. forsiden af “Katalog over udstillingen af satiretegninger der afslører og kritiserer “Firebanden”, udgivet i Shanghai 1977. (OA 102-2010-14/Mus).

SUMMARY

BENT LERBÆK PEDERSEN: *Chinese posters in The Royal Library, Copenhagen*

The Royal Library's collection of Chinese posters was acquired by purchases in 1978, 2004-2007, 2010 and 2012. In 1998 the Danish society *Friends of China* donated to the library its collection of exhibits and the remaining items from its sales collection of Chinese posters from the years 1968 to 1978. The Royal Library's collection of Chinese posters now consists of 458 different posters and 278 duplicates. Some of the posters are made up of several parts, which together form a continuous story. The collection has one item which consists of 24 posters. The oldest poster is from 1950 and shows a black and white portrait of the minister of state Zhou Enlai (1896-1976). The most recent items are from 1983 and one of these is a portrait of the rehabilitated president Liu Shaoqi (1898-1969). The best represented period is from the "Great revolution in proletarian culture", with about 400 different designs.

The collection comprises three types of poster art. The first type consists of a unique design, while the second type is a reproduction of an already existing image, such as an oil painting, aquarelle or a woodcut. The third type is made by adding a text to a photograph. Nearly all of the posters have a title or accompanying text. Mostly these are placed outside of the image, but in some cases one or more short texts constitute part of the visual motive. The posters are for the main part in colour, even the photographs may be shaded blue or green to make them more visually arresting.

The motives can be divided into four main groups:

1. Politically important persons, where especially Mao Zedong (1893-1976) dominates
2. Political agitation, a theme which is very obvious in the period of "cultural revolution"
3. Campaigns, particularly for socialism
4. Informational and instructional posters, where the aim is to provide practical information, e.g. about all the products that one can make from a pig

Apart from the instructional posters, the posters are designed to convey a political wish of the ruling elite. This should be so clear and plain that the viewer is left no room for misunderstanding. All the motives are therefore naturalistic and convey their message together with a title, which usually takes the form of a slogan, e.g. "Long live the socialist proletariat". The motives of the posters allow one to follow political developments from the first optimistic years before the "cultural revolution", through the aggressive and hectic years of the "cultural revolution" itself, to the ostensibly idyllic times after Mao Zedong's death in 1976. The posters also illustrate the place of women in socialistic China from the proclaimed equality to their actual role as servants of a male-dominated society.

